

розвитку інформаційного ринку. У зв'язку з цими змінами все більш актуальним стає питання про формування інформаційної культури, яка є важливою складовою загальної культури сучасної людини.

Мета статті – розкриття сутності та складових поняття інформаційної культури, визначення основних напрямків щодо її формування, з'ясування можливостей використання новітніх інформаційних технологій у процесі формування інформаційної культури особистості.

Інформаційна культура – це поняття, яке включає в себе велике коло питань, пов'язаних з інформаційною діяльністю людини. Існує багато визначень, що розглядають інформаційну культуру як один з аспектів діяльності суспільства й особистості. Наведемо окремі з них.

Інформаційна культура розуміється як сукупність знань, умінь і навичок формування потреб в інформації, здійснення пошуку необхідної інформації в традиційному та автоматизованому режимі у всій сукупності інформаційних ресурсів, уміння вибирати, оцінювати і створювати якісно нову інформацію.

Інформаційна культура особи – одна зі складових загальної культури людини; сукупність інформаційного світогляду і системи знань та умінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність щодо оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Інформаційну культуру утворюють такі складові:

- розуміння закономірностей інформаційних процесів;
- уміння організовувати пошук і відбір інформації;
- уміння представляти інформацію в різних видах;
- уміння застосовувати отриману інформацію;
- етична поведінка у використанні інформації [2].

У зв'язку з цими положеннями вироблено основні напрямки щодо формування інформаційної культури особистості: основи теорії інформації, основи бібліотечно-бібліографічних знань, культура читання, основи інформаційної грамотності, комп'ютерна грамотність.

Формування інформаційної культури є важливим завданням, доказом чого було проведення у грудні 2003 р. у Женеві (Швейцарія) першого етапу Всесвітнього Саміту з інформаційного суспільства. Уперше в історії керівники більшості країн світу, обговоривши глобальні проблеми, прийняли основоположні документи, що відображають сучасне бачення найбільш важливих проблем інформаційного суспільства та перспектив його становлення. Важливими документами, що визначають побудову інформаційного суспільства як глобальне завдання нового тисячоліття, стали Декларація принципів і План дій.

Наступним кроком став другий етап Всесвітнього Саміту, який відбувся в листопаді 2005 р. у Тунісі і на якому було проголошено, що головною цінністю нового, постіндустріального суспільства повинна бути не інформація як така, а вміння користуватися нею, тобто знання [1].

Найбільш значущі розробки у сфері інформаційної культури на пострадянському просторі представлені у працях доктора педагогічних наук, професора, академіка Міжнародної академії інформатизації, проректора з наукової роботи Кемеровської державної академії культури і мистецтв Н. Гендіної.

В Україні проблеми інформаційної культури висвітлено в дослідженнях В. Степанова, Т. Пушкарьової, О. Лобовікова, В. Бабіч та багатьох інших.

Таке ставлення світової спільноти до питань формування нового суспільства покладає на освітню галузь значні зобов'язання.

У швидкозмінному світі сучасна освіта не може бути зосереджена тільки на методиці викладання певних предметів, незважаючи на культуру роботи безпосередньо з інформацією. Такий підхід не може сформувавши в учня гнучкість мислення та вміння швидко пристосовуватися до змін у сучасному, інформаційному просторі.

Через відсутність навичок роботи з інформацією, незнання прийомів і методів, які полегшують вивчення нового матеріалу, інтерес учня швидко зникає у зіткненні з величезною кількістю джерел з несистематизованою або складною для розуміння інформацією. Сьогоднішня різноманітність джерел інформації призводить до того, що за слабкої мотивації та несформованої інформаційної культури процес самостійного навчання стає важкою роботою. Виявляючи цікавість, дитина натрапляє на труднощі, пов'язані з процесом роботи з інформацією, отримує негативний досвід і швидко втрачає інтерес.

Відсутність сформованої інформаційної культури – одна з причин ситуації, що склалася в сучасній школі, коли процес пізнання перетворюється на важку працю.

Недаремно в останні декілька років популярною стала тенденція появи в Інтернеті різноманітних навчальних матеріалів, створених непрофесіоналами, але представлених у спрощеній та зручній для розуміння формі, здебільшого у відеоформаті. Такі інформаційні продукти орієнтовано на самостійне вивчення й отримання практичного результату, вони дають можливість відчутти досвід створення першого готового продукту, що значно підвищує мотивацію до навчання.

У новітніх інформаційних технологіях закладено значний потенціал щодо самоосвіти та дистанційного навчання, і тому їх використання у школі відкриває нові можливості як для поліпшення методик викладання, так і для досягнення мети навчити учня навчатися самостійно.

Використання в навчальному процесі пошукових завдань для формування культури пошуку в мережі Інтернет. З появою глобальної мережі Інтернет мистецтво пошуку інформації все більше перетворюється на вміння користуватися пошуковими системами глобальної мережі. Інтернет стає одним з основних джерел інформації для сучасної людини, а тому ігнорувати це явище при формуванні інформаційної культури не можна.

Учитель будь-якого предмета може пропонувати учням пошукові завдання, заздалегідь проконсультувавшись із учителем інформатики з метою побудови завдань таким чином, щоб створювалися сприятливі умови для формування навичок пошуку інформації у глобальній мережі Інтернет.

Подібну практику спрямовано не тільки на те, щоб розвивати навички пошуку, але і на те, щоб поліпшити якість і кількість знань з предмета, адже одним з аспектів пошуку є ознайомлення з його об'єктом і розуміння кінцевого результату. Також подібні завдання можуть підвищити зацікавленість до теми, адже роботу, пов'язану з використанням комп'ютера, діти виконують більш охоче.

До знань і умінь, що формуються в процесі виконання пошукових завдань, відносяться:

1) *Постановка завдання* (відіграє первинну і головну роль у процесі пошуку). Розуміння мети пошуку – гарантія того, що потрібна інформація буде знайдена.

2) *Типи пошукових систем.* Існує величезна кількість пошукових систем, робота яких заснована на різних принципах і орієнтована на різноманітні типи

